

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Minister Sprawiedliwości

DL-P-II-0700-59/09
BM-I-0700-581/09/3

BPS
Alba

Warszawa, dnia 22

GABINET MARSZAŁKA SENATU

wpłynęło dn. 28.12.2009

6903
grudnia 2009 r. K

Kołodziej
S. P. K. S. E. T.
Wpisano dn. 30.12.09
nr. 9403 podpis *K*

Pan

Bogdan Borusewicz

Marszałek Senatu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

Odpowiadając na oświadczenie złożone przez panią Senator Krystynę Bochenek podczas 43. posiedzenia Senatu RP w dniu 5 listopada 2009 r., przekazane przy piśmie Pana Marszałka z dnia 12 listopada 2009 r. Nr BPS/DSK – 043 – 2071/09, dotyczące przesłanek zwolnienia od kosztów sądowych, uprzejmie przedstawiam, co następuje.

W postępowaniu cywilnym, zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 z późn. zm.), zwanej dalej „u.k.s.c.”, koszty sądowe obowiązana jest uiścić strona, która wnosi do sądu pismo podlegające opłacie lub powodujące wydatki, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Należy podkreślić, że przesłanki zwolnienia od kosztów sądowych w systemie polskiego prawa są tak określone, żeby umożliwić realizację prawa do sądu osobom, które ze względów ekonomicznych nie mogłyby tych kosztów ponieść. Brak jest zatem podstaw do twierdzenia, jakoby zwolnienie od kosztów sądowych jest przywilejem „osób zamożniejszych”.

Zgodnie z art. 102 ust. 1 i 2 u.k.s.c. osoba fizyczna ubiegająca się o zwolnienie od kosztów sądowych powinna dołączyć do wniosku oświadczenie, że nie jest w stanie ponieść kosztów sądowych bez uszczerbku

utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. Oświadczenie takie zawierać powinno szczegółowe dane o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania osoby ubiegającej się o zwolnienie od kosztów. Sąd może jednak nie poprzestać na oświadczeniu, jeżeli z materiału zebranego w sprawie wynika, że stan majątkowy osoby ubiegającej się o zwolnienie od kosztów sądowych odbiega od danych zawartych w oświadczeniu. W takiej sytuacji może być zarządzone dochodzenie w celu usunięcia wątpliwości do co rzeczywistego stanu majątkowego osoby ubiegającej się o zwolnienie od kosztów (art. 109 ust. 1 u.k.s.c.).

Podstawę koniecznych ustaleń sądu w zakresie zwolnienia od kosztów sądowych w sprawach cywilnych stanowią więc informacje pochodzące nie tylko od strony, ale również zawarte m.in. w aktach sprawy, pozwalające określić stan majątkowy osoby ubiegającej się o zwolnienie, jej warunki rodzinne, wysokość dochodów i możliwości zarobkowe. Chodzi tu o należyte wyważenie interesu strony i jej prawa do sądu oraz troski o finanse publiczne. Należy przy tym zauważyć, że każdy przypadek podlega indywidualnej ocenie, przy czym sędzia ma prawo do własnej oceny wiarygodności i mocy przedłożonych dowodów oraz interpretacji przepisów. Zaznaczyć należy, iż udzielenie zwolnienia od kosztów sądowych podlega weryfikacji w toku postępowania na każdym jego etapie, aż do prawomocnego zakończenia sprawy (art. 110 u.k.s.c.). Zmiana w stosunkach majątkowych na korzyść strony, której udzielono zwolnienia, może skutkować całkowitym lub częściowym cofnięciem zwolnienia. Na potrzebę podjęcie takiej decyzji może zwrócić sądowi uwagę także przeciwnik procesowy strony zwolnionej od kosztów sądowych.

Podobnie zobiektywizowany tryb postępowania, jak w zakresie zwolnienia od kosztów sądowych w sprawach cywilnych, obowiązuje w procesie karnym.

W postępowaniu karnym wszelkie wydatki tymczasowo wykląda Skarb Państwa, chyba że ustawa stanowi inaczej (art. 619 § 1 k.p.k.).

W orzeczeniu kończącym postępowanie sąd może zwolnić oskarżonego lub oskarżyciela posiłkowego w całości lub w części od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych, jeżeli istnieją podstawy do uznania, że uiszczenie

ich byłoby dla nich zbyt uciążliwe ze względu na sytuację rodzinną, majątkową i wysokość dochodów, jak również wtedy, gdy przemawiają za tym względy słuszności (art. 624 § 1 k.p.k.). Sąd też zwalnia osobę w całości lub w części od wyłożenia kosztów podlegających uiszczeniu przy wnoszeniu pisma procesowego, jeżeli wykazała ona, że ze względu na jej sytuację rodzinną, majątkową i wysokość dochodów wyłożenie ich byłoby zbyt uciążliwe (art. 623 k.p.k.).

Trzeba też dodać, że zasadą jest zaskarżalność orzeczeń sądu o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych, tak w postępowaniu cywilnym, jak i karnym. Zasadność decyzji podjętej przez sąd w tym przedmiocie oraz argumentów przytoczonych na jej poparcie, jest oceniana w ramach kontroli instancyjnej.

Uzasadniony wydaje się pogląd, że możliwość weryfikacji wydanego orzeczenia daje gwarancję jego prawidłowości i obiektywizmu.

Ministerstwo Sprawiedliwości nie dysponuje danymi, z których wynikałoby, że opisany wyżej system zwalniania od kosztów sądowych funkcjonuje niezgodnie ze swoim przeznaczeniem, tj. ochroną osób ubogich.

Z tych względów nie zachodzi potrzeba podjęcia inicjatywy legislacyjnej w omawianym zakresie.

Z uzasadnieniem

z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI
Zbigniew Wrona
PODSEKRETARZ STANU